

OLAF THOMMESSENS POLITISKE FALL

Publisert på Østlandssendingens radio og nettsider 08.01.07, 30.10.07 og 01.11.07

Redaksjon: NRK Østlandssendingen
Adresse: Postboks 4555, Nydalen, 0404 Oslo
Telefon: 22808250

Reporter: Kjell Vesje
Epost: kjell.vesje@nrk.no
Mobil: +4792094144

DETTE ER SAKEN

Olaf Thommessen er sønn av Annette Thommessen, grunnleggeren av Norsk organisasjon for asylsøkere – NOAS. Han ble rikskjendis gjennom ekteskap med en verdenskjent modell. Og han har en høy medieprofil. Den benytter han til å fronte ideer og saker som han kjemper for. Han er en slags "svigermors drøm".

Riktignok har han kranglet med kemneren om uoppgjort skatt. Han er bøtelagt for bruk av svart arbeid og har vært innblandet i diverse søksmål i tilknytning til sin bolig på Vinderen. Men kritikken bet ikke på. Olav Thommessen ble valgt til nestleder i Venstre og bystyrepolitiker i Oslo.

Så kom avsløringer om at han brukte sin mors minnefond nærmest som sin egen bukselomme. Her var ikke bare rot med penger, men også rot med fakta. Østlandssendingen tok opp saken i to omganger, men fikk etter hvert ikke lenger snakke med Olaf Thommessen. Og når hovedpersonen selv ikke stiller til intervju, så er det tungt å være radio-journalist. Men VG fulgte opp saken og Thommessen lagde mer rot om hva som var sant og ikke sant.

2. november 2007 ble det kjent at Olaf Thommessen trakk seg som nestleder i Venstre. VG skrev samme dag på lederplass om det avisen kalte "Den store omtrentligheten". Her heter det blant annet:

"Thommessen var i overkant høy og mørk da NRK Østlandssendingen tok opp pengerotet i forrige uke. Da svarte han skriftlig at han tvert imot hadde donert betydelige summer til fondet slik at fondet "i det hele tatt kunne ha en viss drift". Samtidig truet han reporteren med at hvis det ble laget sak, så ville det være mot bedre vitende, og det ville fondet i så fall forfølge.

Heldigvis ble ingen skremt."

ARBEIDETS GANG

1. TIDENS TEGN

I redaksjonen har jeg en kollega som er ivrig blogger. I begynnelsen av januar 2007 lurte hun på om jeg visste noe om Olaf Thommessen og nettavisen han visstnok hadde startet med penger fra sin mors minnefond. Hun sendte meg adressen til bloggen, der det sto:

"... og er det forresten bare jeg som synes det er litt forstyrrende at Olaf Thommessen lager sitt eget nettmagasin - oppkalt etter Høyres gamle tidsskrift og med penger fra sin mors minnefond?"

Innlegget var skrevet 2. januar av VamPus, som jeg fant ut hørte til i Høyre-miljøet på Grünerløkka i Oslo. Og tipset viste seg å stemme: På nettsiden til Tidens Tegn.no står Olaf Thommessen oppført som utgiver, og det står også at "Tidens Tegn er støttet av Annette A. Thommessens minnefond". Av nettsidene framgikk det også at Olaf Thommessen hadde med seg ideologiske venner som Thomas Hylland Eriksen, Iver Neumann og Abid Raja på prosjektet.

Fra Brønnøysundregistrene hentet jeg vedtekter og 2005-regnskapet for minnefondet. Vedtektene sier at "Fondets formål er å stimulere til aktiviteter som skaper forståelse for

asylsøkeres og flyktnings situasjon i Norge.” Regnskapet viser at det ble levert inn for sent, at økonomien er dårlig etter to år med underskudd, og at Olaf Thommessen som styrets leder har et lån på knappe fire tusen kroner i fondet. Dette lånet er i strid med stiftelsesloven (som er enkelt å finne fram til i en nyttig database på <http://www.lovdata.no/all/>). Etter et intervju med Olaf Thommessen hadde Østlandssendingen følgende oppslag 08.01.07:

Oslo Venstre-politiker Olaf Thommessen har brukt 90.000 kroner fra morens minnefond for asylsøkere, til å starte nettavis. Bak avisen står også andre Venstre-politikere og sympatisører. Thommessen avviser at nettavisen er et Venstre-organ og mener pengebruken er i tråd med formålet for Annette Thommessens minnefond. Nettavisen skal fremme integrering ved å ha flere skribenter av ikke etnisk norsk bakgrunn, sier Thommessen.

Og det var det. I redaksjonen greide vi ikke å lage noen oppfølging på saken. For offentligheten var den dermed død. Men i redaksjonen foregikk det ting i kulissene. Under intervjuet med Olaf Thommessen hadde han framsatt krav om å få høre innslaget før det ble sendt. Etter intervjuet oversendte han også en del informasjon og synspunkter, som jeg tok hensyn til i den grad det berørte saken. (Vedlagt papirutgaven av metoderapporten er to eposter fra 5.01.07)

Men da Olaf Thommessen hørte gjennom det ferdige innslaget, var han ikke fornøyd. Han trakk ikke intervjuet, men ba om å få gjøre det på ny. På spørsmål om hvorfor, ville han ikke påpeke faktafeil i innslaget, men han mente premissene for intervjuet var feil. Han sa han hadde trodd at intervjuet bare skulle dreie seg om Tidens Tegn og at han ikke var forberedt på at det også skulle dreie seg om forholdet til minnefondet. Derfor ”stilte han seg til disposisjon” for et nytt intervju, og han ville ”notere seg det” dersom denne anmodningen ikke ble etterkommet. Mitt svar var at jeg ville legge fram hans ønske for redaksjonen og ringe tilbake om utfallet.

Vaktsjef avgjorde at innslaget skulle sendes som det var. Dette ga jeg beskjed om til Thommessen. Men til tross for flere oppringninger utover kvelden, så nådde jeg bare fram til Thommessens mobilsvaer. Der la jeg igjen melding om at innslaget ville bli sendt som planlagt.

Et par dager senere karakteriserer Olaf Thommessen innslaget som ”tendensiøst og spekulativt”. I samme epost mener han at ”det bar preg av en uredelighet som (han) ikke er vant til fra NRK sin side”. Østlandssendingens daværende distriktssjef, Per Arne Kalbakk, ga i sitt svar uttrykk for at han hadde vanskelig for å forstå Thommessens fremstilling ut fra samtaler han hadde hatt med ham om saken. (Epost fra 10.01.07 legges ved papirutgave av metoderapporten.)

2. Pengerot

Annette Thommessens minnefond ble lagt på vent. Det var såpass mange avvik i regnskapet, at jeg mente vi burde kontrollere 2006-regnskapet når det forelå. Innleveringsfrist til Brønnøysundregisteret er 31. august.

I slutten av oktober tok jeg fram saken igjen. En sjekk i Brønnøysundregisteret viste at regnskapet ikke var kommet inn, men på telefon til registeret fikk jeg opplyst at de hadde

fått det oversendt dagen før. Jeg fikk også vite at minnefondet måtte betale 13.760 kroner i gebyr, fordi fondet hadde oversittet innsendelsesfristen.

Regnskapet viste:

- Økonomien i minnefondet var blitt enda dårligere.
- Olaf Thommessen hadde tatt opp et nytt og større lån i fondet.
- Revisor presiserte i en fotnote at lånet var i strid med stiftelsesloven.
- Regnskapet var innsendt en og en halv måned for sent.
- Minnefondet hadde fortsatt samme forretningsadresse som NOAS, selv om NOAS hadde frabedt seg en slik sammenblanding av de to virksomhetene.

2006-regnskapet fikk meg til å hente flere årsregnskaper for minnefondet fra Brønnøysundregisteret. Deretter kontaktet jeg Olaf Thommessen for å få hans syn på saken. Vi hadde følgende utveksling av SMS-meldinger 25.10.07:

Spørsmål: - Vennligst ring meg så snart du kan.

Olaf Thommessen: - Om?

Spørsmål: - Jeg har en del spørsmål om minnefondet.

Olaf Thommessen: - Har ikke anledning før i morgen. Er bortreist. Vi har vært gjennom dette før og jeg er ikke imponert Prøv meg eventuelt i morgen.

Spørsmål: - Kan jeg da få et intervju med deg om saken?

Olaf Thommessen: - Etter siste runde med deg er jeg veldig skeptisk. Send meg spørsmålene på forhånd så tar jeg kontakt. Er tilbake i morgen og tilgjengelig etter 15. Da kan vi eventuelt møtes.

Spørsmål: - Har sendt deg spørsmål på olaf@venstre.no. Har vi da en intervjuavtale i morgen?

Olaf Thommessen: - Får tidligst lest dem i morgen ved lunsj tider. Tar eventuelt kontakt etter det.

Dagen etter mottok jeg Olaf Thommessens svar. (Epost av 26.10.07 med spørsmål og svar legges ved papiirutgave av metoderapporten.) I redaksjonen gjorde vi følgende vurderinger av fakta:

- Olaf Thommessen benektet at han reelt sett hadde noe lån i minnefondet.
- Han skyldte på sykdom når han skulle forklare hvorfor regnskapet var innsendt for sent.
- Han kommenterte ikke revisors påpekning av at lånet var ulovlig.
- Han kommenterte heller ikke spørsmålet om hvorvidt han burde kjent til stiftelsesloven som blant annet sier at "oppretterens nærstående, styremedlem (...) og daglig leder kan ikke ha lån i stiftelsen".

Da vi skulle fortelle historien, valgte vi å ikke fokusere på Thommessens ulovlige lån i minnefondet. Det gjorde vi fordi slike lån i seg selv ikke er oppsiktsvekkende og fordi det er svært sjelden at myndighetene reagerer mot denne form for regelbrudd. I stedet valgte vi å fokusere på Olaf Thommessens omfattende rot som styreleder, og de konsekvenser det har for minnefondet. Men vi var også opptatt av å få fram Thommessens avisende holdning overfor det vi mente var berettigete spørsmål i saken:

- Han ville ikke stille til intervju.
- Han uttalte seg bare via epost og på spørsmål han hadde mottatt på forhånd.
- Han var uvillig til å besvare oppfølgingsspørsmål.

- Og han kom dessuten med nye trusler om hva han kunne tenkes å foreta seg dersom han mislikte måten vi behandlet ham på.

En slik opptreden fra en politisk folkevalgt, mente vi at Østlandssendingens lyttere, lesere og seere burde bli kjent med. Da vi offentliggjorde saken, valgte vi derfor å legge ut eposten med Thommessen på våre nettsider. Vi hadde følgende oppslag om saken 30.10.07:

Regnskapsrot tapper Annette Thommessens minnefond for penger. Fondet har levert inn regnskapet for sent til Brønnøysundregistrene, og straffegebyret koster fondet mer enn det som er delt ut i stipender de to siste årene. Regnskapet viser også at styreleder Olaf Thommessen har lånt penger fra minnefondet i strid med stiftelsesloven. Olaf Thommessen skylder på at han har vært syk.

3. FLERE ULOVLIGE LÅN

Og det var det – nok en gang. I redaksjonen kom vi fram til at vi ikke skulle gå videre med saken, men at partiet Venstre eventuelt selv fikk rydde opp i forhold til sin nestleder, dersom partiet mente det var nødvendig.

Men VG tok opp tråden. De neste dagene skrev avisa:

- Pengerotet i minnefondet skyldes ifølge Olaf Thommessen "en regnskapsteknisk svikt" og ikke at han har lånt penger ulovlig. Men bilagene som kan dokumentere dette har Thommessen kastet. (VG 31.10.07)

- Konfrontert med interne styrepapirer som VG har fått tilgang til, innrømmer Thommessen ulovlig lån i morens minnefond. Han brukte deler av lånet til å betale sin private skattegjeld. Og avisas reporter spør: "Forstår du at det du sa til VG i går fremstår som løgn?" Thommessen avviser problemstillingen. (VG 1.11.07)

Olaf Thommessen vedkjenner seg altså et ulovlig lån i sin mors minnefond. Men overfor VG unnskylder han seg, slik han også tidligere gjorde for Østlandssendingen, med at han har vært alvorlig syk. Jeg mente dette i beste fall var feil, fordi jeg visste at han hadde hatt **flere** ulovlige lån i minnefondet også **før** han ble syk.

Olaf Thommessen ble rammet av hjerneblødning under en joggetur i Nordmarka 19. september 2005. Et år senere, 13. september 2006, var han tilbake i politikken. Men regnskapene viser at Thommessen hadde ulovlige lån i minnefondet både i 2003 og 2004.

I 12-tiden 1.11.07 ringte jeg Olaf Thommessen for en kommentar, men fikk bare mobilsvar der jeg la igjen beskjed. For å være sikker på at han mottok beskjeden, sendte jeg ham også en SMS. Thommessen tok ikke kontakt. Samme dag lagde vi følgende oppslag:

Olaf Thommessen har i flere år hatt ulovlige lån i minnefondet etter sin mor, Annette Thommessen. Det viser regnskapene for minnefondet, der bystyremedlem for Venstre, Olaf Thommessen, er styreleder. Thommessen skylder på at han var syk da han I FJOR lånte 37.000 kroner fra fondet for å betale restskatt, skriver VG. Men regnskapene viser at han også i to år før han ble syk lånte penger fra fondet, i strid med stiftelsesloven.

Dagen etter kom meldingen om at Olaf Thommessen tok permisjon fra vervet som nestleder i Venstre.

ORGANISERING AV ARBEIDET

I Østlandssendingen har jeg en ganske fri stilling som nyhetsjournalist. Jeg har jobbet her i snart 20 år. I disse årene har jeg gått hele runden med funksjoner som utereporter, deskreporter og nyhetsoppleser, og levert saker stort sett for radio, men også for TV og nett. I jobben har jeg etter hvert spesialisert meg på kilde-research, offentlighetslov og postlister blant annet gjennom verv i offentlighetsutvalg i Presseforbundet og Oslo journalistlag. Med årene er jeg derfor blitt en slags seniorreporter med stor frihet og tillit i ledelsen, som blant annet bruker meg til intern opplæring i redaksjonen.

Arbeidsdagen og dagsorden setter jeg i stor grad selv, men i samråd med vaksjef. Vaksjef forventer også at jeg jevnlig produserer saker, og ikke "graver med ned" i det jeg driver med. Samtidig forventes det at jeg lager potensielle toppsaker som gjerne tåler å ligge over til dager da det er "nyhetstørke" uten større dagsaktuelle hendelser.

Jeg jobber mer eller mindre normaldag, fra åtte til fire, og med overtid når det trengs for å gjøre saker ferdig. Thommessen-prosjektet stelte jeg med innimellom andre små og store oppdrag. Til sammen vil jeg anslå tidsforbruket til en uke på research, opptak, utskrivning og redigering, eller knappe to dager på hvert innslag. Og når det gjelder ekstra redaksjonelle kostnader med saken, begrenser det seg til om lag et tusen kroner for utskrifter fra Brønnøysundregistrene.

Fordi jeg ofte jobber med de "vanskelige" og "tunge" sakene i redaksjonen, har jeg også lært meg å ta vare på dokumentasjon om det jeg jobber med. Hver enkelt sak legges i et eget plastomslag. Her samler jeg sentrale fakta, utklipp og kopier, og her passer jeg også på å gjøre notater fra spørsmål og intervjuer. Det betyr at jeg enkelt kan rekonstruere arbeidet med saken om Olaf Thommessen. Jeg vet når og hvor mange ganger jeg kontaktet ham på telefon, SMS eller epost for å be om kommentar eller spille av innslag osv. Jeg mener en slik ryddighet er nyttig og gir troverdighet. Og jeg vet at slik dokumentasjon kan være viktig dersom noe av det jeg jobber med skulle føre til at Østlandssendingen trekkes for en rettssal eller Pressens faglige utvalg.

PROBLEMER UNDERVEIS

Fokus i arbeidet med saken om Olaf Thommessen har hele tiden vært det samme: Skjøtter han sitt verv som han skal som styreleder i Annette Thommessens minnefond?

Minnefondet er en stiftelse. Det betyr at ingen "eier" pengene i fondet. Det spesielle med slike fond og stiftelser er altså at det ikke finns noen som har økonomisk interesse av å "passe" på at pengene ikke blir misbrukt eller benyttet i strid med fondets vedtekter. Jobben som vaktbikkje er i stor grad overlatt til media og offentligheten, i den utstrekning myndigheter som stiftelsestilsynet ikke griper inn.

Selv om arbeidet med saken strakk seg over nesten et år, så har altså fokus ikke endret seg underveis.

Utfordringen har dels vært å samle informasjon når hovedpersonen er avvisende, uhøflig og truende. Og dels har den vært å få fortalt historien på en måte som gjør at den får den oppmerksomheten som jeg mener den fortjener.

SPESIELLE ERFARINGER

Samarbeidet mellom Østlandssendingens radio og nettsider var viktig i arbeidet med Olaf Thommessen og hans mors minnefond. Kanskje "radio har de beste bildene", som det heter, men radio er et flyktig medium. Hva ble egentlig sagt? Hva var detaljene i saken? Det kan lytterne få svar på ved å lese på nett. Når Thommessen etter hvert bare ville uttrykke seg skriftlig, så var det dessuten avgjørende at vi kunne bruke nettet for å legge fram hans versjon av saken. Så kunne vårt publikum - og VG - selv lese hva han svarte på våre spørsmål. Og eventuelt hvilke spørsmål han ikke ville svare på.

Til slutt vil jeg trekke fram det profesjonelle forholdet det har vært i denne saken med kolleger i VG. Forholdet mellom Olaf Thommessen og morens minnefond ville ikke bli belyst så godt som jeg mener det ble, hvis vi ikke hadde presset hverandre framover gjennom selvstendig arbeid i våre forskjellige redaksjoner. Jeg har ikke hatt kontakt med VG om saken verken før eller etter at arbeidet ble påbegynt. Likevel har vi opptrådt som gode kolleger og sitert hverandre der det var riktig og nødvendig. På den måten har vi "samarbeidet" om å utøve en av den frie presses hovedoppgaver: Å gå makta nærmere etter i sømmene. Og å være det offentliges vaktbikkje inn i et av samfunnets mange lukkede rom.

Oslo 17.01.08

Kjell Vesje

VEDLEGG:

- Eposter til og fra Olaf Thommessen 5.01.07, 10.01.07 og 25./26.10.07
- Utskrifter fra NRK Østlandssendingen nett
- Utskrifter fra VG nett
- Minnefondets vedtekter, stiftelseslovens bestemmelser i § 20 om "Lån og sikkerhet" og årsregnskaper for 2003-2006
- CD med radioinnslag fra NRK Østlandssendingen 08.01.07, 30.10.07 og 01.11.07